

POSTANOWIENIE

Dnia 25 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania R. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie
o prawo do rekompensaty,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 25 lutego 2025 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 7 czerwca 2024 r., sygn. akt III AUa 857/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od skarżącego na rzecz organu rentowego kwotę
240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Warszawie, wyrokiem z dnia 7 czerwca 2024 r., zmienił zaskarżony przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, [...] Oddział w Warszawie wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 6 lutego 2023 r. i oddalił odwołanie.

Sąd Apelacyjny przyjął, że nie jest możliwe zliczenie pracy wykonywanej w Najwyższej Izbie Kontroli z pracą wykonywaną w szczególnych warunkach przy ubieganiu się o przyznanie prawa do rekompensaty (art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych).

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku złożył pełnomocnik ubezpieczonego, zaskarżając wyrok w całości. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołał się na podstawy z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Po pierwsze, w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, dotyczące możliwości sumowania okresów pracy w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze na potrzeby ustalenia prawa do rekompensaty. Nadto przepisy pracy w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze, mianowicie art. 32 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wywołują rozbieżności w orzecznictwie sądów i wymagają wykładni Sądu Najwyższego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz zasądzenie od skarżącego na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikowała się do jej merytorycznego rozpoznania.

Podstawy przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania są powszechnie znane, bowiem dotychczasowe orzecznictwo ugruntowało wszelkie wątpliwości, jakie na tym tle mogą wystąpić, a stosowne przepisy k.p.c. nie podlegały zmianom. Nie ma zatem powodów, by obecnie szczegółowo powtarzać okoliczności, jakie musi spełnić wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w zakresie przesłanek wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950, z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231; z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09, LEX nr 570112; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, LEX nr 523522, z 25 kwietnia 2019 r., I PK 130/18, LEX nr 2652300).

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący nie zbudował problemu prawnego, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Nie wykazał również potrzeby wykładni przepisów prawnych z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., bowiem w orzecznictwie Sądu Najwyższego była wielokrotnie rozważana kwestia

sumowania okresów pracy w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze.

Już w uchwale Sądu Najwyższego z 29 września 2005 r., (II UZP 10/05, LEX nr 155414) przyjęto, że przy ustalaniu okresów zatrudnienia warunkujących nabycie prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym nie jest możliwe zaliczenie okresu pracy w szczególnym charakterze nauczyciela do okresów pracy w szczególnych warunkach (§ 4 i 15 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). W uchwale tej Sąd Najwyższy odniósł się do stanowiska zawartego w wyroku z 18 stycznia 2005 r. (II UK 137/04, LEX nr 152388), który również wykluczył dopuszczalność łączenia okresów pracy w warunkach szczególnych z pracą w szczególnym charakterze.

Skarżący zdaje się nie zauważać, że w wyroku Sądu Najwyższego z 6 września 2012 r., (II UK 44/12, LEX nr 1276215), na który powołuje się, również zostało wyrażone stanowisko, że nie dolicza się okresów pracy w szczególnym charakterze do okresów pracy w szczególnych warunkach. W motywach rozstrzygnięcia zwrócono uwagę, że o ile do okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach zalicza się okresy pracy górniczej oraz okresy zatrudnienia na kolei, a także okresy pracy lub służby, o których mowa w § 5-10 (§ 4 ust. 3 rozporządzenia), to nie istnieje zasada odwrotna; do pracy w szczególnym charakterze nie dolicza się prac w szczególnych warunkach.

Kwestia ewentualnego doliczania prac w szczególnych warunkach do pracy w szczególnym charakterze została rozstrzygnięta negatywnie również w nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego. Przykładowo w postanowieniu Sądu Najwyższego z 4 marca 2020 r., (I UK 86/19, LEX nr 3170279) wskazano, że praca w szczególnym charakterze (nauczycielska) nie może być doliczana do okresu pracy w warunkach szczególnych. Okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach nie sumuje się z okresem zatrudnienia w szczególnym charakterze. Nie istnieje bowiem pojęcie „emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze”, która przysługiwałaby przy łącznym uwzględnieniu (doliczeniu) każdego z tak określonych okresów pracy, lecz emerytura przysługuje

z tytułu wykonywania konkretnego zatrudnienia, ujętego oddzielnie w odpowiednich wykazach (stanowiących załącznik do rozporządzenia) lub w § 9-15 rozporządzenia przez konkretny okres w nich przewidziany (tak też orzeczenia Sądu Najwyższego: z 26 czerwca 2019 r., I UK 248/18, LEX nr 2686028 oraz II USK 724/21; z 15 września 2022 r., LEX nr 3487986).

Wykładnia ta jest konsekwentnie podtrzymana w najnowszym orzeczeniu Sądu Najwyższego, który w wyroku z 17 lutego 2021 r., (III USKP 20/21, LEX nr 3123155) zauważył, że regulacja ustawy o emeryturach pomostowych nie wprowadza żadnej zmiany w zakresie przesłanki 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, od której zależały wcześniejsze emerytury. Uprawnione jest zatem stwierdzenie, że nie jest to również przedmiotem przepisów dotyczących rekompensaty. Nie wprowadzają zatem normy, która pozwalałaby sumować okresy pracy w szczególnych warunkach i okresy pracy w szczególnym charakterze. Przeciwnie, ustawa o emeryturach pomostowych stanowi określoną odpowiedź ustawodawcy na potrzebę ograniczania prawa do wcześniejszych emerytur. Zatrudnienie nauczycielskie utraciło status pracy w szczególnym charakterze (zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 16 marca 2010 r., K 17/09 i z 25 listopada 2010 r., K 27/09). Innymi słowy, osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową, która nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy „szczególnej” według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do tej emerytury jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych- por. również wyrok Sądu Najwyższego z 13 marca 2012 r., II UK 164/11, LEX nr 1289168).

Z powyższych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a o kosztach orzekł z mocy art. 98 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[a.ł]

